Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:7

om rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap (förslag 1985/86:23) m.m.

SfU
1986/87:7

Förslaget

I riksdagens revisorers förslag 1985/86:23 angående rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna anfört om

a) ansöknings- och utredningsrutinerna,
b) terminalåtkomst till polisens person- och belastningsregister,
c) rapportering av vissa spaningsuppgifter,
d) sekretesslagstiftningen.

Justitieutskottet har yttrat sig över förslagen under b) och c), och yttrandet JuU 1986/87:2y återfinns som bilaga 1.

Konstitutionsutskottet har yttrat sig över förslaget under d), och detta yttrande KU 1986/87:10y återfinns som bilaga 2.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1985/86

I motion 1985/86:Sf508 av Sten Andersson i Malmö och Olle Aulin (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en högtidlighet för dem som blivit svenska medborgare.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

I motion 1986/87:Sf502 av Sten Andersson i Malmö och Olle Aulin (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en högtidlighet för dem som blivit svenska medborgare.

I motion 1986/87:Sf506 av Olle Aulin m. fl. (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på minimikunskaper i svenska för invandrare som önskar erhålla svenskt medborgarskap.

Utskottet

Riksdagens revisorer har i förslag 1985/86:23 hemställt att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna i vissa avseenden anfört beträffande rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap.

Revisorernas förslag bygger på en hos revisorerna upprättad granskningsrapport (1985/86:2) Rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap. Revisorerna har vid granskningen kartlagt och analyserat dels de lokala polismyndigheternas utredningsverksamhet i dessa ärenden, dels beslutsprocessen vid statens invandrarverk (SIV). Remissyttranden över rapporten har avgivits av rikspolisstyrelsen, riksskatteverket, statens invandrarverk och Svenska kommunförbundet.

Revisorernas granskning har visat att vissa ändringar i det nuvarande systemet för utredning och beslut i medborgarskapsärenden skulle öka möjligheterna att påskynda handläggningsprocessen såväl vid de lokala polismyndigheterna som hos SIV. Mot denna bakgrund lägger revisorerna fram förslag i fyra olika avseenden.

Sålunda föreslås beträffande *ansöknings- och utredningsrutinerna* att dessa ses över i syfte att uppnå en större koncentration till frågor med avgörande betydelse för ärendenas fortsatta handläggning. Utredningsförfarandet bör vidare förenklas i de fall det redan från början framgår av bl. a. utdrag från polisens egna register samt från kronofogdemyndigheten och försäkringskassan att sökanden är utan anmärkning.

Utskottet biträder förslaget i denna del.

Revisorerna föreslår vidare att rikspolisstyrelsen och SIV skall utreda formerna för att ge SIV *terminalåtkomst till polisens person- och belastningsregister (PBR)*. Enligt revisorernas redogörelse har rikspolisstyrelsen ansett att sekretesskäl talar för att personalen vid invandrarverkets medborgarskapsbyrå skall få terminalåtkomst till PBR, medan invandrarverket avvisat att så sker med hänvisning till att såväl sekretess- och kostnadsskäl som rent praktiska skäl talar häremot.

Revisorerna finner att vid sidan av de sekretesskäl som enligt rikspolisstyrelsen talar för terminalåtkomst till PBR det föreligger även praktiska skäl för en sådan anslutning. En samlad bedömning av den föreslagna terminaluppbyggnadens effekter hos rikspolisstyrelsen och invandrarverket visar enligt revisorerna att registeruppgifterna kan inhämtas både enklare och snabbare om invandrarverket får terminalåtkomst till registret. Vidare anser revisorerna att de arbetsmoment som skulle tillkomma för handläggarna på invandrarverket mer än väl kompenseras av den arbetsbesparing som i övrigt skulle uppnås hos invandrarverket och hos rikspolisstyrelsen. På dessa grunder anser revisorerna att formerna för att ge invandrarverket terminalåtkomst till PBR skall utredas.

I ett av justitieutskottet inhämtat yttrande från datainspektionen avstyrker inspektionen att invandrarverket får terminalåtkomst till PBR.

Justitieutskottet har i sitt yttrande förordat att socialförsäkringsutskottet avstyrker bifall till revisorernas förslag i denna del. Av integritetsskäl är det, anför justitieutskottet, en naturlig utgångspunkt att åtkomsten till uppgifter i centrala dataregister begränsas i största möjliga utsträckning. Detta gäller enligt utskottet i synnerhet för PBR där uppgifter av särskilt känslig natur finns registrerade. Justitieutskottet erinrar om att utskottet i linje härmed, när frågan om terminalåtkomst till polisens register tidigare varit föremål för riksdagens prövning, framhållit att integritetsaspekterna måste tillmätas utomordentligt stor betydelse samt betonat vikten av att

den integritetskänsliga information det här gäller blir tillgänglig endast för sådana befattningshavare vid andra myndigheter som har ett oundgängligt behov av informationen. Justitieutskottet, som i likhet med datainspektionen noterat invandrarverkets egen inställning i frågan, har mot den angivna bakgrunden inte funnit att det kan anses föreligga tillräckliga skäl för att invandrarverket skall ges terminalåtkomst till PBR.

Socialförsäkringsutskottet delar justitieutskottets bedömning och avstyrker bifall till revisorernas förslag i nu behandlad del.

I fråga om *rapportering av vissa spaningsuppgifter* föreslår revisorerna att SIV framöver skall få uppgift från rikspolisstyrelsen i de fall en utlänning som ansökt om svenskt medborgarskap är föremål för spaningsinsatser på grund av misstanke om grov brottslighet. Arbetet med att lösa frågan om i vilka former dessa uppgifter skall delges SIV bör enligt revisorerna bedrivas med förtur.

Utskottet har i likhet med justitieutskottet ingen erinran mot revisorernas förslag i denna del.

Slutligen tar revisorerna upp frågan om *sekretesslagstiftningen* när det gäller socialnämnds uppgiftsskyldighet i ärenden om svenskt medborgarskap. Enligt gällande sekretesslagstiftning får, anför revisorerna, ifrågavarande uppgifter inte lämnas ut av enskilda tjänstemän utan bara av den kommunala nämnden. Vid revisorernas granskning har emellertid framkommit att dessa uppgifter nästan undantagslöst lämnas ut efter beslut på tjänstemannanivå. Detta förfarande synes enligt revisorerna ändamålsenligt genom att handläggningen förenklas och påskyndas samtidigt som den sökande inte heller torde ha något men av att uppgifterna lämnas ut på sätt som nu sker. Revisorerna föreslår därför att sekretesslagstiftningen justeras så att socialnämnds uppgiftsskyldighet i ärenden om svenskt medborgarskap anpassas till rådande praxis på området.

Konstitutionsutskottet har i sitt yttrande över förslaget i denna del erinrat om att någon lagreglering inte finns av vem prövningen tillkommer när det som i förevarande fall är fråga om utlämnande av en handling från en myndighet till en annan myndighet och att något formellt hinder för socialnämnden att delegera beslutanderätt enligt 14 a § medborgarskapslagen inte föreligger. Frågan om beslutsnivå får således bedömas efter lämplighetsöverväganden. I detta hänseende har konstitutionsutskottet framhållit att uppgiftsskyldigheten enligt 14 a § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall ses mot bakgrund av den prövning av sökandens vandel som det för naturalisation uppställda kravet på hederlig vandel förutsätter. Det ligger enligt konstitutionsutskottets mening i sakens natur att det någon gång kan bli fråga om en grannlaga bedömning från socialnämndens sida av omfattningen av uppgiftsskyldigheten. I sådana fall får det förutsättas att prövningen görs av nämnden och inte av en enskild tjänsteman. Oftast synes emellertid problemet kunna lösas genom att sökandens samtycke inhämtas till att uppgifterna lämnas ut.

Utskottet har slutligen erinrat om att riksdagens revisorer i sin rapport föreslagit att inhämtandet av upplysningar från socialnämnden i medborgarskapsärenden skall begränsas till de särskilda fall där ett fördjupat informationsbehov föreligger och att invandrarverket i sitt remissvar över

revisorernas rapport har anslutit sig till detta förslag. Det finns således, anför konstitutionsutskottet, anledning anta att det nu aktuella problemet får en begränsad betydelse i framtiden.

Det anförda innebär att revisorernas förslag såvitt gäller sekretesslagstiftningen inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även några motioner med anknytning till förvärv av svenskt medborgarskap. I motionerna 1985/86:Sf508 och 1986/87:Sf502 av Sten Andersson i Malmö och Olle Aulin anförs att då en invandrare blir svensk medborgare lämnas ett skriftligt bevis på detta. Enligt uppgift anser emellertid många nyblivna svenska medborgare att någon form av högtidlighet borde föregå erhållandet av svenskt medborgarskap. Motionärerna framhåller att i Canada, USA och Australien äger en ceremoni rum i samband med erhållande av medborgarskap, och de anser att det kan finnas skäl att även i Sverige ha en högtidlighet för dem som blivit svenska medborgare. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Utskottet vill inledningsvis upplysa om att före år 1924 gällde som villkor för erhållande av svenskt medborgarskap att en tro- och huldhetsed avgavs inför representant för myndighet. Detta villkor togs bort i 1924 års medborgarskapslag men föregicks då av en diskussion om att byta ut eden mot ett i högtidlig form avgivet trohetslöfte. Någon bestämmelse om ett sådant löfte infördes dock inte heller i nämnda lag. Som motivering härför anfördes att de olägenheter – dryga kostnader och besvär – med den praktiska tillämpningen av en sådan bestämmelse var större än de fördelar som eventuellt stod att vinna.

Antalet ärenden med ansökan om svenskt medborgarskap har ökat för varje år, och antalet vuxna utländska medborgare som beviljats svenskt medborgarskap uppgick under år 1985 till 9 225.

Med hänsyn till det stora antalet utländska medborgare som beviljas svenskt medborgarskap anser utskottet att skälen mot att åter införa en ceremoni vid förvärv av svenskt medborgarskap är avsevärt starkare än skälen för ett sådant förslag. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna.

Olle Aulin m. fl. begär i motion Sf506 ett tillkännagivande till regeringen om att huvudregeln för att erhålla svenskt medborgarskap bör vara att det ställs krav på att sökanden skall kunna hjälpligt förstå och göra sig förstådd på svenska språket. I de fall särskilda skäl föreligger, t. ex. avseende äldre invandrare som tagits hit av sina barn, bör enligt motionärerna dispens dock kunna ges från detta krav.

Riksdagen avslog en liknande motion vid 1983/84 års riksmöte. Socialförsäkringsutskottet framhöll då i betänkande SfU 1983/84:5 att det var utomordentligt viktigt för den enskilde invandraren att ha kunskaper i svenska språket och att man på allt sätt bör underlätta för invandrarna att få sådana kunskaper. Utskottet framhöll också att barn som invandrar hit ofta snabbt lär sig svenska, medan föräldrarna, och då särskilt de hemarbetande kvinnorna, kanske aldrig gör det. Personer som invandrar vid hög ålder kan kanske ha stor svårighet att lära sig svenska. Mot denna bakgrund var det enligt utskottets mening varken rimligt eller möjligt att ställa

krav på kunskaper i svenska språket som en förutsättning för rätt till svenskt medborgarskap.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare uppfattning och avstyrker bifall till motion 1986/87:Sf506.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap*
att riksdagen med anledning av riksdagens revisorers förslag 1985/86:23 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om ansöknings- och utredningsrutiner och rapportering av vissa spaningsuppgifter,

2. beträffande *en ceremoni vid erhållande av svenskt medborgarskap*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf508 och 1986/87:Sf502,

3. beträffande *krav på kunskaper i svenska språket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf506.

Stockholm den 28 april 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s), Sten Andersson i Malmö (m), Kersti Johansson (c), Ingegerd Anderlund (s) och Erik Jansson (s).

Reservation

En ceremoni vid erhållande av svenskt medborgarskap (mom. 2)

Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till motionerna." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns skäl för att omge ett nyblivet medborgarskap med ett större mått av högtidlighet. Högtidliga ceremonier förekommer när någon beviljas medborgarskap i USA, Canada eller Australien, länder som årligen får ett stort antal nya medborgare. Efter mönster från dessa länder kunde man i kommunerna vid några tillfällen per år samla dem som erhållit svenskt medborgarskap till någon form av högtidlighet. Självfallet skall såväl anordnandet av högtidligheten

som deltagandet i den vara frivilligt; men sannolikt skulle många nya medborgare värdesätta möjligheten till något slags ceremoni i anslutning till erhållandet av medborgarskapet.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *en ceremoni vid erhållande av svenskt medborgarskap*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86: Sf508 och 1986/87: Sf502 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Konstitutionsutskottets yttrande 1986/87:10 y

över riksdagens revisorers förslag 1985/86:23 angående rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har begärt konstitutionsutskottets yttrande över riksdagens revisorers förslag 1985/86:23 angående vissa rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap. Frågan gäller på vilken nivå beslutsfattandet i socialnämnden skall ske vid utlämnande av uppgifter till polisen.

Utskottet får för sin del anföra följande.

Enligt 14 a § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap föreligger skyldighet för socialnämnd att på begäran av statens invandrarverk eller en polismyndighet lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden om uppgifterna behövs i ett ärende om svenskt medborgarskap. I den utredning som föregått revisorernas rapport konstateras att beslutanderätten i dessa ärenden genomgående delegerats till en tjänsteman i kommunen. Detta står enligt rapporten i strid med de anvisningar om tillämpningen av lagrummet som lämnats i i informationsblad från justitiedepartementet och från Svenska kommunförbundet. I revisorernas förslag konstateras att det synes ändamålsenligt att uppgifterna lämnas ut efter beslut av någon tjänsteman eftersom handläggningen därigenom förenklas och påskyndas. Enligt förslaget torde heller inte den sökande ha något men av att de begärda uppgifterna lämnas ut på sätt som nu sker. Det konstateras också att remissinstanserna tillstyrkt en anpassning av reglerna till praxis.

När det gäller utlämnande av handlingar till enskild finns det särskilda regler i tryckfrihetsförordningen och i sekretesslagen. Reglerna innebär i princip att prövning görs av den myndighet som förvarar handlingen. Inom myndigheten ankommer prövningen i första hand på den befattningshavare som svarar för vården av handlingen. Däremot saknas regler om vem prövningen tillkommer när det som i förevarande fall är fråga om utlämnande från en myndighet till en annan myndighet. I propositionen med förslag till ny sekretesslag (prop. 1979/80:2) förklarade föredragande statsrådet sig inte anse att en sådan reglering var nödvändig. Vid riksdagsbehandlingen lämnades detta uttalande utan erinran (KU 1979/80:37).

Vid riksdagsbehandlingen av proposition 1981/82:186 var problemet om vem inom en myndighet som skall pröva utlämnandefrågan uppe till behandling med anledning av ett förslag från lagrådet. Det rörde sig här om uppgifter till polisen om misstanke om brott. Lagrådet förordade att sådana frågor skulle prövas av myndigheten som sådan och inte av någon enskild befattningshavare. Konstitutionsutskottet uttalade med anledning härav att

det låg i sakens natur att prövningen av frågor om utlämnande till polisen av hemliga uppgifter som regel gjordes på "hög nivå". Utskottet erinrade vidare om möjligheten enligt 15 kap. 6 § sekretesslagen för en enskild befattningshavare att hänskjuta utlämnandefrågan till myndigheten. Utskottet framhöll emellertid att beslut ofta måste fattas snabbt och under pressade förhållanden. Utskottet ansåg sig därför inte kunna följa lagrådets förslag (KU 1982/83:12). Riksdagen ställde sig bakom detta ställningstagande.

I fråga om beslutsfattandet i kommunala nämnder är kommunallagens delegationsregler tillämpliga (3 kap. 12 § kommunallagen). Sådan delegation sker i två led. Först måste det finnas ett bemyndigande från fullmäktige i reglemente eller genom särskilt beslut och därefter måste ett beslut fattas av vederbörande nämnd att uppdra åt viss adressat att fatta beslut i vissa angivna ärenden inom denna ram på nämndens vägnar (Kaiser, Riberdahl: Kommunallagarna II 1983 års upplaga, s. 483).

I socialtjänstlagen anges närmare inom vilka områden delegation inte kan förekomma. Med ledning av dessa bestämmelser kan konstateras att något formellt hinder att delegera beslutanderätt enligt 14 a § medborgarskapslagen inte föreligger. Frågan om beslutsnivå får således bedömas efter lämplighetsöverväganden. I detta hänseende vill utskottet framhålla följande:

Uppgiftsskyldigheten enligt 14 a § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap skall ses mot bakgrund av den prövning av sökandens vandel som det för naturalisation uppställda kravet på hederlig vandel förutsätter. Det ligger enligt utskottets mening i sakens natur att det någon gång kan bli fråga om en grannlaga bedömning från socialnämndens sida av omfattningen av uppgiftsskyldigheten. I sådana fall får det enligt utskottets mening förutsättas att prövningen görs av nämnden och inte av en enskild tjänsteman. Oftast synes emellertid problemet kunna lösas genom att sökandens samtycke inhämtas till att uppgifterna lämnas ut.

Utskottet vill tillägga, att riksdagens revisorer i sin rapport föreslagit att inhämtandet av upplysningar från socialnämnden i medborgarskapsärenden skall begränsas till de särskilda fall där ett fördjupat informationsbehov föreligger. Invandrarverket har i sitt remissvar över revisorernas rapport anslutit sig till detta förslag. Det finns således anledning anta att det nu aktuella problemet får en begränsad betydelse i framtiden.

Stockholm den 19 februari 1987

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk) och Ulla Pettersson (s).

Justitieutskottets yttrande 1986/87:2 y

över riksdagens revisorers förslag angående rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap (förs. 1985/86:23)

Till socialförsäkringsutskottet

Inledning

Socialförsäkringsutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över riksdagens revisorers förslag (förs. 1985/86:23) angående rutiner vid ansökan om svenskt medborgarskap, såvitt avser två frågor inom justitieutskottets beredningsområde, nämligen terminalåtkomst till polisens person- och belastningsregister och rapportering av vissa spaningsrutiner.

Justitieutskottet har inhämtat yttrande från datainspektionen beträffande frågan om terminalåtkomst till person- och belastningsregistret. Vidare har under ärendets beredning företrädare för utskottet samrått med rikspolischefen.

Utskottet

Bakgrund

Svenskt medborgarskap kan enligt lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap förvärvas bl. a. genom *naturalisation*. Härmed avses att en person efter ansökan upptas till svensk medborgare genom ett särskilt beslut.

Som allmänna villkor för naturalisation krävs enligt medborgarskapslagen att sökanden fyllt 18 år, haft fem (i vissa fall två) års hemvist i Sverige samt fört en hederlig vandel.

Ansökan om naturalisation skall ges in till den lokala polismyndigheten i sökandens hemort. Polismyndigheten gör den utredning som behövs och överlämnar därefter ärendet till statens invandrarverk för beslut.

Vid polismyndighetens utredning införskaffas uppgifter om sökanden från myndigheter och andra organ. Bl. a. inhämtas utdrag från rikspolisstyrelsens person- och belastningsregister (PBR). Sedan ärendet överlämnats till invandrarverket inhämtar verket som regel ett nytt utdrag från PBR, eftersom – på grund av långa handläggningstider – uppgifterna i det tidigare registerutdraget kan ha blivit inaktuella.

Riksdagens revisorers förslag

Revisorerna har granskat rutinerna för ärenden om svenskt medborgarskap med anledning av att kritik riktats mot att handläggningstiderna är för långa.

Granskningsarbetet har redovisats i en av revisorerna upprättad rapport (1985/86:2), över vilken berörda myndigheter fått tillfälle att yttra sig.

Enligt revisorerna visar granskningen att det med vissa ändringar i det nuvarande systemet för utredning och beslut i medborgarskapsärenden kan vara möjligt att påskynda handläggningsprocessen vid såväl de lokala polismyndigheterna som hos invandrarverket. Därför föreslår revisorerna bl. a.

att rikspolisstyrelsen och invandrarverket skall utreda formerna för att ge invandrarverket terminalåtkomst till PBR,

att invandrarverket skall få uppgift från rikspolisstyrelsen när den som ansökt om svenskt medborgarskap är föremål för spaningsinsatser på grund av misstanke om grov brottslighet.

Av revisorernas redogörelse (s. 6 f) framgår att rikspolisstyrelsen har tillstyrkt att invandrarverket får terminalåtkomst till PBR. Invandrarverket däremot har avvisat förslaget med hänvisning till såväl sekretess- och kostnadsskäl som praktiska skäl.

Enligt revisorerna finns det skäl av praktisk natur som talar för att invandrarverket skall få terminalåtkomst till PBR. En samlad bedömning av effekterna av den föreslagna terminaluppbyggnaden vid de båda myndigheterna visar nämligen enligt revisorerna att registeruppgifterna kan inhämtas både enklare och snabbare om invandrarverket får terminalåtkomst till registret. Vidare anser revisorerna att de arbetsmoment som skulle tillkomma för handläggarna på invandrarverket mer än väl kompenseras av den arbetsbesparing som i övrigt skulle uppnås hos invandrarverket och hos rikspolisstyrelsen. Av dessa skäl anser revisorerna att formerna för att ge invandrarverket terminalåtkomst till PBR skall utredas.

Vad angår frågan om rapportering av vissa spaningsuppgifter anser revisorerna (s. 8) att granskningen visat att polisen beträffande utlänningar som är misstänkta för grov brottslighet har tillgång till spaningsuppgifter, vilka – genom att de inte rapporteras till invandrarverket – faller utanför kontrollrutinerna vid ansökan om svenskt medborgarskap. Rikspolisstyrelsen och invandrarverket har tillstyrkt att verket i förekommande fall får tillgång till dessa uppgifter, men de närmare formerna för detta bör enligt rikspolisstyrelsen utredas ytterligare.

Revisorerna framhåller att det är angeläget att invandrarverket får kännedom om att en utlänning som har ansökt om svenskt medborgarskap är föremål för spaningsinsatser på grund av misstanke om grov brottslighet. Arbetet med att lösa denna fråga bör enligt revisorerna bedrivas med förtur.

Datainspektionens yttrande

Datainspektionen avstyrker att invandrarverket får terminalåtkomst till PBR.

Frågan om terminalåtkomst bör enligt datainspektionen bedömas med utgångspunkt i 4 § första stycket datalagen (1973:289). Enligt denna bestämmelse krävs synnerliga skäl för tillstånd, något som datainspektionen anser föreligga bara om det gäller starka samhälleliga intressen och under förutsättning att riskerna för intrång i de registrerades personliga integritet

kan förebyggas eller i vart fall begränsas. Datainspektionen konstaterar vidare i yttrandet att invandrarverket inte anser sig behöva terminalåtkomst, varför skälen för att medge detta inte kan vara särskilt starka. Härtill kommer, anför datainspektionen, att tillfredsställande säkerhet vid terminalhanteringen inte kan åstadkommas så länge vissa behörighetskrav inte blir tillgodosedda.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets mening är det av integritetsskäl en naturlig utgångspunkt att åtkomsten till uppgifter i centrala dataregister begränsas i största möjliga utsträckning. Detta gäller i synnerhet för PBR, där uppgifter av särskilt känslig natur finns registrerade.

I linje härmed har utskottet när frågan om terminalåtkomst till polisens register tidigare varit föremål för riksdagens prövning framhållit att integritetsaspekterna måste tillmätas utomordentligt stor betydelse samt betonat vikten av att den integritetskänsliga information det här gäller blir tillgänglig endast för sådana befattningshavare vid andra myndigheter som har ett oundgängligt behov av informationen (se JuU 1984/85:12 s. 26).

Mot denna bakgrund finner utskottet – som i likhet med datainspektionen noterar invandrarverkets egen inställning i frågan – att det inte kan anses föreligga tillräckliga skäl för att invandrarverket skall ges terminalåtkomst till PBR. Utskottet förordar därför att socialförsäkringsutskottet avstyrker revisorernas förslag i denna del.

Mot revisorernas förslag om ytterligare utredning i fråga om rapportering av vissa spaningsuppgifter föreligger ingen erinran från utskottets sida.

Stockholm den 17 februari 1987

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Ryttar (s), Göran Magnusson (s) och Ingbritt Irhammar (c).

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1987